

14.3.2022

tav@eduskunta.fi

ASIA: U 17 ja U18/2022 - Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi uusiutuvien kaasujen, maakaasun ja vedyn sisämarkkinoita koskevista yhteisistä säännöistä (kaasumarkkina-asetus ja -direktiivi)

Gasgrid Finland Oy (jäljempänä, Gasgrid) kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa. Toimimme järjestelmävastaavana kaasujen siirtoverkonhaltijana Suomessa ja tarjoamme asiakkaillemme turvallista, luotettavaa ja kustannustehokasta kaasujen siirtoa sekä kehittämme aktiivisesti ja asiakaslähtöisesti siirtoalustaa, palveluita ja kaasumarkkinoita edistääksemme tulevaisuuden hiilineutraalia energia- ja raaka-ainejärjestelmää.

Vetyyn ja puhtaisiin kaasuun liittyy Suomessa suuria mahdollisuuksia. Ne perustuvat puhtaaseen sähköön etenkin maatuulivoiman kautta. Vetymarkkina- ja infrastruktuuri mahdollistaa Suomen kehittymisen kansainvälisiä investointeja houkuttelevaksi ympäristöksi, mikä onnistuessaan luo sekä korkean jalostusasteen työpaikkoja että kestäväää kasvua.

Lisäksi näiden uusien teollisuuden alojen kehitys mahdollistaisi laajemman energiaomavaraisuuden, kotimaisen energian varastoinnin ja sitä kautta huoltovarmuuden myös hiilineutraalissa maailmassa. Tähän pyrkii myös Euroopan komission annettu ehdotus.

Euroopan komission ja asetuksen tavoitteet

Viidennes Euroopan primäärienergiasta on kaasuja ja talouksista 40 % on kytkeytynyt kaasuverkostoon. Mittakaava tämän sähköistämiseksi ja muuttamiseksi puhtaille kaasuille on valtava.

Euroopan komission ehdotus Kaasupaketiksi pyrkii:

- Nostamaan kaasumarkkinat markkinalähtöisyyden, markkinaintegraation ja kuluttajan aseman osalta sähkömarkkinoiden tasolle, jossa kehitys on pidemmällä
- Luomaan etukäteen Kestävän kasvun/Fit-for-55-tavoitteen mukaisen vision ja viitekehyksen yhteiseurooppalaisen vetymarkkinan kehitykselle – ja välttämään nykyisten energiamarkkinoiden ongelmat tai hitaan kehityksen kohdat

Suomi ja Pohjoismaat ovat energiamarkkinoillaan edenneet tähän suuntaan, joten kaasupaketti jatkaa sitä ilman perustavanlaatuisia muutoksia. Paketista voitaneen tulkita komission pitkän aikavälin visio: Euroopassa on tulevaisuudessa kaksi pääenergiamarkkinaa infrastruktuureineen, sähkö ja puhdas vety. Nykyinen metaaniin perustuva kaasumarkkina on tärkeä muutostyökalu vuoteen 2050 saakka, mutta sen rooliksi nähdään koko ajan enemmän tukeva kuin kasvun lähde.

Kaasupaketti (asetus- ja direktiiviehdotukset, COM(2021) 804 ja 803) perustuvat pääosin nykyisen kaasumarkkinan sääntelyrakensteisiin, mutta korostaa tarvetta kiihdyttää puhtaan vedyn rajat ylittävän markkinan kehitystä, sektori-integraatiota edistävää verkostojen yhteissuunnittelua sekä parantaa kuluttajan ja energiayhteisöjen asemaa. Gasgridin strategia yleisesti ja etenkin vetykehityksessä, suunnitelmat vetykehityksen strukturoimisessa ja yhteistyö eri sidosryhmien kanssa on vahvasti linjassa kaasupaketin suunnan kanssa.

Gasgridin huomiot kirjelmään

Kokonaisuudessaan Valtioneuvoston kirjelmät tunnistavat keskeiset huomioitavat kohdat Euroopan komission 15.12.2021 antamassa ehdotuksessa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi ja direktiiviksi uusiutuvien kaasujen, maakaasun ja vedyn sisämarkkinoita koskevista yhteisistä säännöistä, COM(2021) 803 ja 804.

Vaikka ehdotus on kokonaisuudessaan mielestämme toivotun ja ennakoidun mukainen, on Suomen näkökulmasta seuraaviin kokonaisuuksiin hyvä kiinnittää huomiota ehdotuksen jatkokäsittelyssä.

- Toimenpiteiden kustannustehokkuus, tasapuolisuus ja riittävät siirtymäajat. Ehdotuksessa on useita kohtia, joissa sinänsä hyvät tavoitteet voivat johtaa hyötyynsä nähden kalliisiin investointeihin tai eri toimijaryhmille hankaliin tilanteisiin lyhyellä tähtäimellä. Esimerkkejä näistä ovat muun muassa 5% vetysekoitevaatimus vuonna 2025, alennukset tai biokaasun fyysisen siirron varmistaminen jakeluverkosta korkeapaineiseen siirtoverkkoon. Suomen kaasumarkkina eroaa Keski-Euroopasta. Etenkin Suomen kaltaiselle kaasujärjestelmälle olisi tärkeää, että aikataulut ja keinovalikoimat olisivat joustavia. Tällä vältetään mahdollisesti jopa turhia investointeja, kun kuitenkin koko energijärjestelmä on muuttumassa kohti hiilineutraaliutta verraten lyhyessä aikataulussa. Aikataulut monille siirtymäsäännöksille ja tavoitteille ovat vuosi 2030 tai jopa vuosi 2025, mikä tulee todella nopeasti etenkin vedyn kaltaiseen greenfield-markkinaan.
- Valtioneuvoston tavoin Gasgrid kannattaa komission vetymarkkinoiden ja -infrastruktuurien operointia koskevia keskeisiä sääntelyehdotuksia. On hyvä, että ne rakentuvat infrastruktuuri- ja markkinanäkökulmista nykyisen sähkö- ja kaasulainsäädännön periaatteiden kautta. Gasgrid näkee, että esimerkiksi vetytoimintojen kirjanpidollinen eriyttäminen muista toiminnoista turvaa eri asiakasryhmien aseman, mutta samalla mahdollistaa hyötyjä tuottavat osaamis- ja muut synergiat. Asetuksen ja direktiivin yhdenmukaisuuden varmistaminen on myös kannatettava tavoite.
- Koemme tärkeäksi myös sääntelyn selkeyden ja kustannustehokkuuden, koska koko Fit-for-55-valmiuspaketin valtava toimeenpano on toteutettava verraten lyhyessä aikataulussa. Tähän liittyen tuemme mm. Valtioneuvoston kantaa liittyen ENNOH:iin. Gasgrid näkee hyvin todennäköiseksi, että sääntelyn tavoitteet saadaan nopeammin, laadukkaammin ja tehokkaammin toteutettua nykyisten toimijoiden yhteistyötä ja mandaattia vahvistamalla: Euroopan komissio, ACER, ENTSO:t ja kansalliset sääntelyviranomaiset sekä näiden erilaiset sidosryhmät.
- Gasgrid jakaa Valtioneuvoston näkemyksen, että komissiolle delegoitavien toimivaltuuksien tulisi olla tarkkarajaisia, oikeasuhtaisia, tarkoituksenmukaisia ja hyvin perusteltuja. Kaasupaketissa puhtaiden kaasujen sääntelyn viitataan tapahtuvan REDII/III-direktiiveissä ja niiden delegoiduissa säädöksissä. On tärkeää pyrkiä vaikuttamaan kaiken puhtaan sähkön mm. pohjoismaisen verkkosähkön mahdollisuuksiin puhtaan vedyn tuotannon kasvun tukena. Tämä on erityisen tärkeää, kun puhtaiden (low-carbon) kaasujen sääntelyä ryhdytään täsmentämään eri direktiivien ja delegoitujen säädösten sisällä.
- Tuemme myös Valtioneuvoston kantaa liittyen toimitusvarmuusvarastoihin ja vaihtoehtoisten polttoaineiden käyttöön. Pidämme tärkeänä Suomen kannalta, että kansalliset monipuoliset keinot yksityisen ja julkisen sektorin yhteispelillä ovat myös tulevaisuudessa käytettävissä. Puhtaiden kaasujen ja niiden johdannaisen kuten synteettisen metaanin potentiaali myös huoltovarmuuskulmasta olisi hyvä arvioida pitkällä tähtäimellä.
- Lopuksi korostamme myös sääntelyn ennustettavuuden sekä vetyhankkeiden luvitusten sujuvoittamista. Energiahankkeiden investointien aikataulu on erittäin pitkä ja tämän takia on korostettava, että lainsäädäntökehityksen ennustettavuuden tulee estää erilaisten pullonkaulojen syntymistä vety- ja muiden puhtaan energian hankkeiden osalta. Myös luvitusten sujuvoittaminen tulisi huomioida vetykehityksen

jouduttamisessa. Tästäkään ei saa syntyä erillistä pullonkaulaa investoinneille. Tähän liittyen asetuksen ja siihen liittyvän asetusehdotuksen suunta laajemman sektori-integraation ja rajat ylittävän yhteistyön lisäämiseksi on kannatettava.

Espoossa, 14.03.2022

Olli Sipilä
Toimitusjohtaja
Gasgrid Finland Oy